

David Broder: De många avskeden till arbetarklassen

[Ur [Jacobin magazine](#), nr 42, sommaren 2021. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

I decennier har de arbetandes partier sakta ersatts av de välutbildades partier. En vänster som inte medger att detta är ett problem är redan besegrad.

Inför dagens ihållande kriser och ökande sociala ojämlikhet är det lätt att idealisera efterkrigstiden som en era av ”socialdemokratisk enighet”. I en stor del av Västeuropa var detta de ”30 ärorika år” då arbete och kapital delade på tillväxtens behållning – och till och med mitten-högerregeringar genomförde centrala välfärdsåtgärder. Men denna skildring av en gyllene tidsålder förbiser ofta den fattigdom som fortlevde och de stora strider som arbetarpartier utkämpade för att erövra en del av den ekonomiska tillväxten till arbetarna.

En av de snabbast växande ekonomierna var Italien, vars industriella kärna i norr under 1950 och 1960-talen drog till sig miljontals migranter från fattigare regioner. Men även arbetande som inte befann sig på fabrikerna organiserade sig. Arbetslösa arbetare och lantarbetare uppfann till och med en ny taktik, den ”omvända strejken”, där de frivilligt fyllde i vägar, lagade järnvägslinjer och reparerade förfallna skolor. Deras protester visade att det fanns gott om socialt nyttiga jobb att göra – det var bara de kristdemokratiska regeringarna som hade valt att låta dem vara fattiga och sysslolösa.

En sådan strejk gjordes odödlig av författaren till *Du sköna nya värld*, Aldous Huxley, i en text som han skrev om den sicilianske folkbildaren Danilo Dolci. I en region med utbredd analfabetism och långvarig arbetslöshet anslöt sig Dolci den 30 januari 1956 till hundratals arbetslösa män som hade börjat laga en väg. Men precis som vid tidigare ”omvända strejker” reagerade myndigheterna med förtryck – och polisen bröt några dagar senare upp sällskapet med våld. Dolci fängslades för ”ockupation av allmän bilväg”, efter en vida omskriven rättegång som också samlade artister och intellektuella bakom arbetarnas krav.

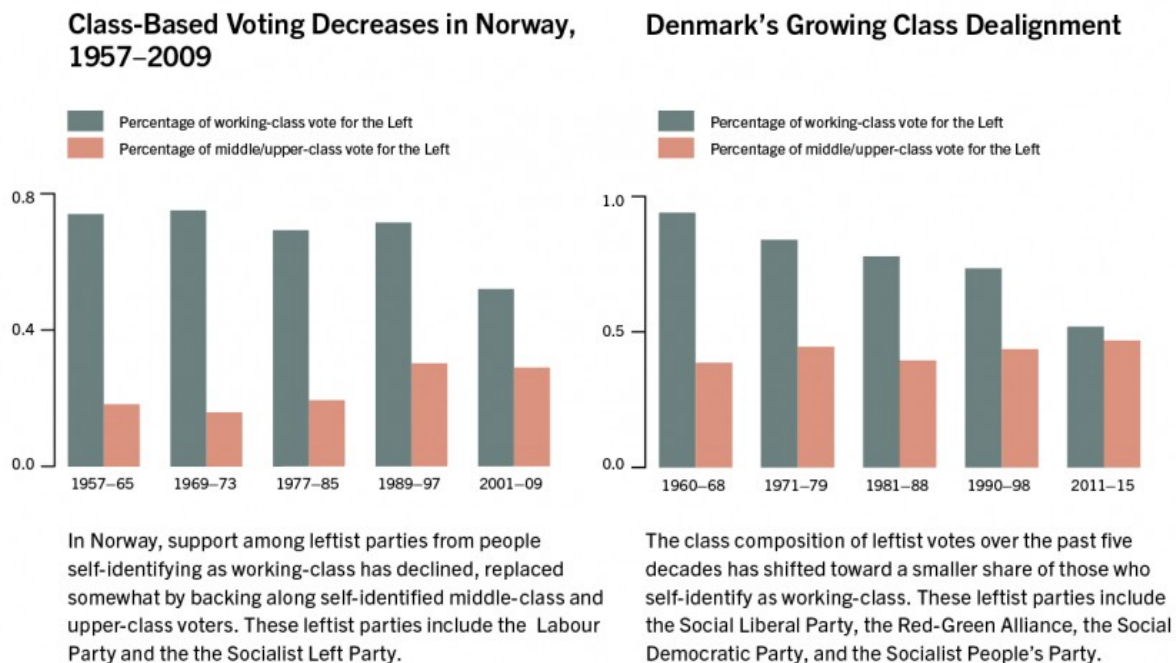
Under slutet av 1940-talet och 1950-talet spred sig de omvända strejkerna från landsbygdsområden till slummen i Rom, och var ett avgörande sätt för kommunistpartiet att bilda lokalavdelningar i områden där ”underklassen” med lägst utbildningsnivå och svaga traditioner av organiserad politik bodde. De omvända strejkerna fångades på film av den neorealisticke regissören Gillo Pontecorvo, och visade hur detta parti med 2 miljoner medlemmar byggde en klasspolitik som sträckte sig långt utanför fabriksgrindarna – och skapade en radikal vision om samhällsutvecklingen även bland de mest marginaliserade.

Idag kan en sådan historia låta som om den kommer från en annan värld. De senaste decennierna verkar kopplingen mellan social ojämlikhet och politisk lojalitet ha brutits helt – och vänsterns historiska arbetarbas krymper över hela världen. Som ekonomerna Amory Gethin, Clara Martínez-Toledano och Thomas Piketty utforskar i sin nya samling *Political Cleavages and Social*

Inequalities [Politiska klyftor och social ojämlikhet], har vänstern sedan 1970-talet både blivit mindre, och frågor om arbete och inkomster blivit mindre utmärkande för den, samtidigt som ojämlikheten har ökat över hela världen.

Från Skandinavien till Latinamerika har de socialdemokratiska partierna vittrat bort, och går idag i riktning mot samma kollaps som de flesta kommunistpartier i väst drabbades av efter Sovjetunionens frånfälle. Men det handlar inte bara om ett minskande antal anhängare. I nästan alla länder har vänsterns sociala bas förskjutits från de arbetare som ”arbetarpartierna” kan förväntas representera. Piketty drar en rättfram slutsats: de arbetandes partier ersätts av de välutbildades partier. Data i *Political Cleavages and Social Inequalities* utvecklar ett resonemang som fanns redan i *Kapitalet och ideologin*. Det skildrar koalitioner som byggs kring två olika sorters eliter: en kulturliberal ”brahminvänster” som omhuldar kosmopolitiska värden och utbildning för dess egen skull, och en ”businesshöger” som försvarar de välbesuttna och de som bäst kan göra pengar på sin utbildning. Enligt denna tolkning hålls röstning på konservativa, företagsvänliga partier ihop av materiella intressen, medan vänstern byggs kring kulturvärderingar som i grund och botten är i minoritet.

Utan representation och uppsplittrade efter identitet har stora delar av arbetarklassen försjunkit i valskolk eller vänt sig till extrema högerpartier som påstår sig tala för ”globaliseringens förlorare”. I dussintals länder där personer med sämre kvalifikationer en gång i tiden var mycket mer benägna att rösta för vänsterpartier, är det idag mycket mindre sannolikt att de gör det. David Graebers *Bullshit Jobs* antyder orsakerna till varför dessa personer kan betrakta en miljardär som Donald Trump som mer ”igenkännbar”: de kan drömma om att bli rika men skulle inte ens vilja bli professorer.

Två koppar cappuccino

För en del socialdemokratiska partier är svaret att hitta tillbaka till ”arbetarklassens värderingar” – som vanligtvis syftar på en fördomsfull kulturell syn bland personer som är långt förbi pensionsåldern. I Storbritannien vill till och med Labourparlamentariker som stödde privatisering, avreglering av arbetsmarknaden och åtstramningsbudgetar bevisa sin proletära trovärdighet genom att

skryta om sin kärlek till flaggan och familjen, eller – i fallet med en av kandidaterna till ledare för Labour nyligen – att låtsas att hen aldrig hade hört talas om cappuccino.

Denna kulturella politik vördar hårt arbete och självständighet som ”värderingar”: den nuvarande skuggkanslern sa till socialbidragstagare att Labour inte är deras parti (trots att omkring en tredjedel av befolkningen i arbetsför ålder har någon sorts understöd utöver barnbidrag). Samtidigt skryter partiledaren Keir Starmer om att hans far skitade ner sina händer som ”verktygstillverkare”, trots att han ägde fabriken. I brittiska media har ”arbetarklass” blivit nästan samma sak som den generation som upplevde avindustrialiseringen på 1980-talet. Inför denna inskränkta sammankoppling mellan ”arbetarvärderingar” och äldre väljares fördomar, vinner ett andra förhållningssätt idag mark inom hela den liberala vänstern, som vänder ut och in på detta kulturkrig. Journalisten Paul Mason hävdar, att medan delar av arbetarklassen sitter fast i nostalgi om de gamla gruvorna och tillverkningsindustrin, så måste vänstern inse att dess framtid finns hos de med osäkra anställningar, de unga och de utbildade, och deras gröna, kosmopolitiska värderingar.

För Mason har inte bara de industrier som var särskilt skyldiga till att spy ut koldioxid, och där dessa äldre arbetare en gång arbetade, blivit överflödiga, utan han menar också att hela tanken att grunda den politiska identiteten på arbete i sig själv är föråldrad. Sociala media, den enorma tillväxten av kommunikationer och uppkomsten av den ”uppkopplade individen” med flera överlappande identiteter, har underminerat den centrala plats som arbete en gång hade för att definiera politiska lojaliteter – så varför ska vänstern i onödan gå mot flodvågen? Båda dessa förhållningssätt beskriver det som om arbetarklassen i grund och botten är på väg bort – en rest från det gamla löpande bandet. I båda fallen betraktas dess nedgång som ett oundvikligt resultat av historiska trender (teknologisk utveckling och globalisering). I sin tur måste den politiska marknadsföringen anpassa sig till en ny konsumentbas. Men det återspeglar också ett mycket opolitiskt synsätt, speciellt dess vägran att se hur politiska val och politiska mobiliseringar själva formar klasser och hur de uppfattar sina egna intressen.

De senaste decenniernas högerprojekt har å andra sidan medvetet arbetat för att förändra klasskrigets landskap, oavsett om det har varit genom att förvandla en del av arbetarklassen till husägare och små aktieägare (som den brittiska thatcherismen) eller att (med den republikanska senatoren Marco Rubios ord) försöka skapa ett ”mångrasigt förbund” av ”hårt arbetande amerikaner”. Under de fyra decenniernas nyliberalism har högern inte bara krossat arbetarrörelsen, utan också återupprättat delar av en arbetaridentitet och till och med materiella intressen runt sitt eget projekt. Om högern åtminstone lyckas mobilisera ett arbetarpolitiskt *språk*, varför kan då inte vänstern också göra det?

Har arbetet försvunnit?

Detta argument är mest känt för att ha behandlats av den franske sociologen André Gorz, i sin bok från 1982, *Farväl till proletariatet*. Enligt hans tolkning hade 1800-talets arbetarrörelse sina rötter i det skydd som skickliga hantverkare hade när de drogs in i fabrikkssystemet: arbetarna hade kunskap som deras arbetsgivare inte hade, och de använde denna makt för att utöva kontroll och kräva ännu mer. Enligt Gorz’ framställning betraktade marxismen denna kunskap underifrån – den ”mångkunniga arbetaren” med överblick över hela arbetsprocessen – som basen för arbetarklassens övertagande av ekonomin, och således för själva den ”marxistiska utopin”. Men när lågutbildad arbets-

kraft infördes vid löpande bandet gick utvecklingen i motsatt riktning: denna arbetarklass identifierade sig inte med arbetet, utan gjorde istället motstånd mot arbetet och uttryckte en negativ vägrande makt.

Idag, fortsätter denna logik, nedvärderar automatiseringen inte bara yrkeskunnandet och förvandlar människor till bihang till maskinerna, utan klarar sig till och med helt utan dem och omvandlar allt större massor till betydelselösa överskottsbefolkningar.

Gorz förklarade hur arbetarnas fördrivning från arbetsplatsen (här identifierad med tillverkning) passade ihop med arbetarnas bristande intresse att göra den till sin. Med hans ord "är det för massan av arbetare inte längre 'arbetarnas makt' som utgör den vägledande utopin, utan möjligheten att inte längre fungera som arbetare; betoningen är mindre på frigörelse *inom* arbetet och mer på befrielse *från* arbete". Från detta härrörde en rad krav som riktade in sig på individuell självbestämmanderätt, och upprepade klassiska teman från 1968 om att bryta med hierarkier och institutioner, samtidigt som de också krävde en garanterad inkomst. Att begränsa kampen till innanför fabrikernas väggar var för Gorz också att misstolka de folkliga kravens verklighet: inte hävda de skickliga arbetarnas förmåga att leda produktionen istället för cheferna, utan istället leva självständigt. Produktionens automatisering gör äntligen detta till en möjlighet: även om någon central myndighet kommer att behöva övervaka det automatiserade tillfredsställandet av mänskliga behov, kommer mänsklighetens stora majoritet att kunna ägna sig åt fritid och frivilligt arbete.

En sådan värld är en trevlig tanke, och ett eftersträvansvärt socialistiskt samhälle skulle säkert begränsa det obligatoriska arbetet. Men att identifiera teknologiska framsteg med att det uppstår en ny syn på arbete, "post-work" [en värld utan arbete], pekar på ett större problem med hans analytiska skola. Den ser i grund och botten att vissa sorters arbetare blir eller har blivit förlegade (yrkeskunniga arbetare inom industriproduktionen), tar dem sedan som representativa för det proletära subjektet under hela den tidigare historien, och bortser från exempel som det vi började vår berättelse med. I synnerhet är Gorz' tolkning präglad av slutet för fordismperioden [löpande bandet], med nederlag som stängningen av stålverket i Longwy i nordöstra Frankrike (1979-1980) och splittringen mellan industri- och tjänstemannafacken på Fiat i Turin (1980); det skulle inom kort bekräftas vid den brittiska gruvarbetarstrejken (1984-1985).

Utän tvekan har både automatisering och entreprenadverksamhet försvagat arbetarnas strategiska makt att stänga ner hela produktionsgrenar. Men ändå överlever de flesta av oss fortfarande genom att sälja vår förmåga att arbeta – även om det är med sämre anställningstrygghet än många arbetare hade under efterkrigstiden. Det gör i sig själv arbetet till en djupt politisk fråga, som förblir den viktigaste grundvalen för alla våra andra livsval och -möjligheter.

Det är värt att konstatera att förutsägelser om arbetets slut är mycket gamla. På 1920-talet väntade sig alla att hushållsapparaterna skulle innebära att Storbritanniens 1,5 miljoner hembiträden skulle bli överflödiga. De var vid den tiden fler än arbetarna i någon annan industri. Händelsevis blev det den chockartade omställningen av ekonomin under Andra världskriget som verkligen gjorde slut på den stora massan tjänstefolk, även om många sådana jobb återuppstod i annan form som au pair och kypare.

Vad gäller tillverkning, höll CIO (Congress of Industrial Organisation) 1955 en nationell konferens om automatisering, och utarbetade 1964 en rapport om den "Tredubbla revolutionen", som skrevs

under av socialister som Michael Harrington och Irwing Howe. Utöver revolutioner av vapen och mänskliga rättigheter, förebådade den en "automatiseringsrevolution" som skulle kunna befria mänskligheten från "enformigt och meningslöst (eftersom det är onödigt) arbete". Problemet var, att om detta överlämnades till marknadsanarkin så riskerade det att skapa en mängd permanent arbetslösa, speciellt i avsides belägna städer som byggts upp kring industrier som inte längre existerade. Rapportens poäng var att dessa konsekvenser inte var oundvikliga: staten skulle kunna ta hand om "kostnaderna för övergången" med massiva program för arbetslöshetsunderstöd, investeringar för att bygga billiga bostäder och allmänna transporter och omskolning av arbetare vars jobb hade blivit föråldrade. Man kan käbbla om skillnaden mellan helautomatisering och en arbetsbesparande teknologi som fortfarande kräver mänsklig övervakning – rapporten om den "Tredubbla revolutionen" konstaterade själv risken för en klyfta mellan de som fick behålla jobben och de som kastades ut från arbetsmarknaden. Och som forskare som David Spencer har visat, är bevisen för en allmän trend mot massarbetslöshet i sig själv högst motsägelsefulla. Även om viktiga jordbruks- och industriarbeten har automatiserats, innebär den ständigt växande sfären av möjliga behov, en stor arbetsstyrka med svaga rättigheter, och det faktum att produktivitetsökningarna har monopoliserats av kapitalet, att det genomsnittliga antalet timmar som arbetsföra amerikaner arbetar faktiskt har ökat sedan 1970-talet.

I samhällen med stagnerande ekonomisk tillväxt innebär den låga investeringstakten inom infrastrukturen att arbetsgivarna idag oftare tar till lönedepressning än ökande produktivitet. Inom sektorer med låga investeringar finns det inga vinster att kämpa om, man kan bara kämpa mot de disciplinerande effekter som en osäker arbetsmarknad och höga hyror leder till. Men en fullständig bild av detta fenomen måste också innefatta de enorma skillnader som finns mellan olika sektorer, och vilka tvingar en del till bördan av flera jobb och andra till bördan av långtidsarbetslöshet.

"Post-work"-teoretiker pekar helt riktigt på att det behövs en mer jämlik fördelning av de nödvändiga uppgifterna för att få bukt med de sociala följdverkningarna när industrier verkligen blir föråldrade. Men ett sådant perspektiv är inte heller precis nytt. Den historiska arbetarrörelsen – som "post-work"-analytiker ofta kritiserar hårt för dess "produktivistiska" försvar av fabriken – har i själva verket långvariga meriter av kamp för kortare arbetstid.

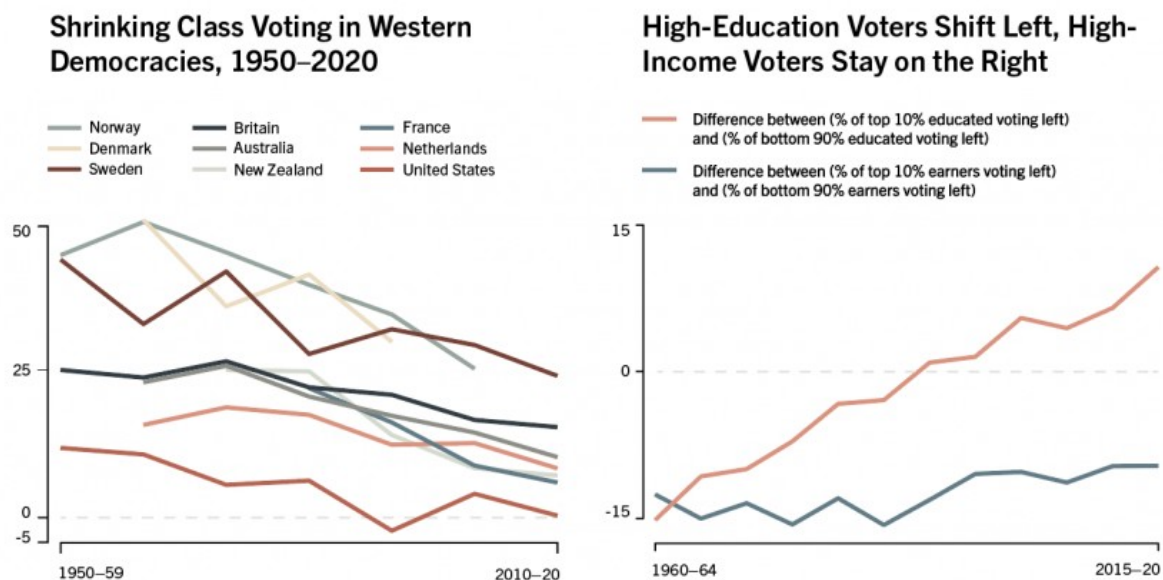
1889 var kravet på 8-timmars arbetsdag ett krav som väckte den nyligen bildade Socialistiska internationalen till liv. På 1930-talet genomdrev de franska arbetarpartierna, uppbackade av en massiv strejkrörelse, en maximal arbetsvecka och lagstadgad betald semester. Senare kämpade de för föräldradighet.

Uppsplittad

Arbetet är med andra ord här för att stanna – men de organisationer som har byggts upp runt det har begravts levande, när liberaliserade mitten-vänsterpartier inte längre ens är lojala i ord till speciella arbetarintressen. Än värre är att öppet företagsvänliga partier i flera länder mobiliserar allt större delar av arbetarklassen bakom sina egna projekt.

Vi började med att konstatera att röstningsmönstren har en tendens att alltmer styras av utbildningsnivå snarare än av inkomst eller självrappporterad samhällsklass. En del av förklaringen är materiell och inte helt enkelt en fråga om "kulturkrig": äldre väljare, som i allmänhet inte har högskole-

examen och ofta har haft jobb som krävde mindre formell utbildning, är också mer sannolikt husägare och drar nytta av finansialiserade inkomster som har fått stöd från regeringen även under krisåren.

Det ökade husägandet i Margaret Thatchers Storbritannien, där kommunala bostäder såldes billigt, var utformat för att leda till detta resultat, och använde offentliga medel för att dämpa effekterna av avindustrialiseringen. Men mantrat från Tony Blairs New Labour, ”utbildning, utbildning, utbildning”, är ett individuellt och inte kollektivt förhållningssätt till den minskade mängden stabila och välbetalda jobb. Liberala och tidigare arbetarpartier i hela västvärlden försöker forma sin vision och strävan runt ”kunskapsekonomin”, och att arbetskraften ska kunna konkurrera internationellt. Men de senaste decenniernas erfarenheter visar att det är en chimär: i själva verket uppmanas vi var och en att dra på oss allt högre skulder för att investera i våra framtida möjligheter som arbetare, och så visar det sig sedan att vägar för att förverkliga denna ”investering” inte existerar.

Att Gorz’ tanke från 1982 att automatiseringen krossade arbetarklassen är populär än idag, beror på att det finns ett direkt samband mellan den period då han skrev sin bok och vår samtid: de äldsta arbetarna och den stora massan pensionärer upplevde den avindustrialisering han talade om, och det kulturella arvet från den hänger fortfarande över vårt samhälle. Det är fortfarande i färskt minne hur en del partier agerade och underlät att stå upp för dessa arbetare när de borde ha gjort det. Vänsterpartierna drog sig undan från arbetarklassen och sa till och med till den att den inte längre betydde något eller var förlegad, medan högerpartierna sa till en stor del av den att den faktiskt betydde något, som ”medborgare” eller husägare.

De som idag närmar sig pensionsåldern och började arbeta i slutet av 1970-talet har inte upplevt så mycket annat – och har bara sett svansen på arbetarrörelsens en gång så mäktiga stridbarhet. Att de förhållanden som de arbetade under ofta lämnade efter sig dålig hälsa och en för tidig död innebar att det inte blev någon lättnad när arbetet upphörde – för många förde det med sig ett rad nya stressbetingade sjukdomar och läkemedelsmissbruk.

Sådana djupgående förödmjukelser bryter solidaritetsbanden – inklusive och kanske speciellt bland de som har lyckats undvika de värsta personliga konsekvenserna. Det har gjort att andra krafter har

kunnat samla arbetarklassens uppsplittrade delar, eller lyckats trycka ner deras valdeltagande så mycket att minoritetens klassintressen kan behålla makten med bara en fjärdedel eller tredjedel av hela befolkningens röster. Det är en verklig bedrift, men troligen med instabilt resultat.

Det leder oss till den grundläggande svagheten i Gorz' förhållningssätt och senare analyser som bygger på det, inklusive Masons *Postkapitalism: vår gemensamma framtid* och Guy Standings *Prekariatet: den nya farliga klassen*. När de förkunnar uppkomsten av nya subjekt har de en tendens att normalisera och likforma det som pågick tidigare, som om den gamla arbetarklassen och dess förväntningar skapades av industriprocessen och sedan i sin tur krossades av den. De har projicerat sin statiska bild av fordismens "skyddade", välbetalda arbetarklass med full sysselsättning bakåt i tiden, och denna bild tjänar inte bara som bakgrund till en alternativ framtid, utan ersätter också den verkliga historien om arbetarklassens organisering med ett fokus på hur teknologin inverkar på de sociala förändringarna. I sin brådska att lämna de senaste decenniernas nederlag bakom sig, förbiser de arbetets historiska verklighet före fordismen – och de politiska aktioner som gjorde det möjligt för arbetarna att ta itu med den.

Det som saknas i dessa redogörelser är de organiserande och byråkratiska institutioner som formade ett kollektivt arbetarklassliv och dess världsåskådning, skilt från och i motsättning till det borgerliga samhället. Det var partier, fackföreningar, kvällskurser, konsumentkooperativ och mycket mer: en plattform på vilken arbetarna byggde den samhällsmakt som industrikapitalismen förnekade dem. Denna process började redan i slutet av 1800-talet, och var viktig för uppbygget av de organisationer på vilka arbetarnas senare avtal under fordismen grundade sig – i själva verket hade en del av de sektorer som mest symboliserar industrins strategiska makt, som hamnarbetare och gruvarbetare, varit ökända för hur de utnyttjade anställning dag för dag och bråk bland arbetare som var i desperat behov av ett arbetspass.

Den klasstolthet och de solidaritetsvärderingar som gjorde att arbetare strejkade för sina arbetskamrater istället för att misshandla dem för en dagslön, var resultatet av decenniernas organisering. Gorz' beskrivning av en arbetarklass som har förkastat arbetarrörelsens arbetsinriktade "etik" är extremt optimistisk. Som Richard Hyman konstaterar i sin recension av *Farväl till proletariatet*, är arbetslösa långt från nödvändigtvis inriktade på att förkasta hierarkier och makt – istället är det en plattform av rättigheter och avtal, inte ren desperation, som gör oss bäst dugliga att stå upp mot arbetsgivarna och för varandra.

Den postmarxistiska tron att en automatiserad, teknologiskt avancerad framtid kommer att skapa en jämlik "uppkopplad subjektivitet" är grundad i illusionen att den historiska socialistiska rörelsen uppstod ur en reaktion mot fabriksutsugningen. Men en sådan reaktion skapade som mest ett möjligt område för mobilisering: till och med inför ojämlikhet och orättvisor måste klasskänslor byggas upp aktivt, och förena både bönder och skraddare, hembiträden och elektriker. Det faktum att arbetare hade olika förhållanden – och delades upp efter industri, yrkeskunnande, konkurrerande arbetsgivare – skapade verkliga svårigheter för organiseringen, och många av debatterna i den historiska arbetarrörelsen rörde sig om att få bukt med sådana lokala splittringar.

Idag fröjdar sig högern över att de partier som en gång försökte förena arbetarna över alla dessa klyftor har offrat sig själva. Utöver att omformulera arbete och karriär i termer av vad den enskilda individen ska uppnå, använder högern till och med delar av arbetarrörelsens egen tidigare retorik. Kravet på en "skälig lön för en rimlig dags arbete" – en gång i tiden ett banalt etiskt ifrågasättande

av utsugningen – görs idag om till vördnad av ”hårt arbete” som ett värde i sig själv. På så sätt skiljs ”hårt arbetande familjers” identitet från den solidaritet som allt färre arbetare i västländerna har upplevt i praktiken, och stöps istället om i entreprenörsspråk och att ”klara sig själv”. Dagens politiska generationsklyfta återspeglar varianter på detta individuella svar på klassens nederlag, antingen genom att lita till kapitaltillgångar eller försöka få avkastning på sin utbildningsinvestering.

Besvikelsen med det sistnämnda har gjort mer för att driva på politiseringen under det senaste årtiondet, och är också mer öppet kopplat till 2008 års kris än den decennielånga avindustrialiseringen av västvärldens ekonomier. Idag är det betydligt fler bland vänsterns aktivister som är välutbildade men på väg neråt i samhällspyramiden än som är 20 eller 40 år äldre än dem. Men i åtminstone vissa fall pekar data från *Political Cleavages and Social Inequalities* på möjligheten att bemästra dessa begränsningar – att vända på högerens omformning av arbetarklassen och polarisera politiken kring ett förenande klassobjekt.

Mest belysande i detta fall är Brasilien, där ett sedan länge besekrat Arbetarparti vid de första valen efter demokratin återkomst 1988 fick större stöd bland de 10% mest välbetalda löntagarna och bland högutbildade än bland befolkningens nedre hälft. Men när partiet väl kom till makten 2002 använde det sin regeringsställning till att omforma sin egen sociala bas, med program som ”familjeplånboken” och en kraftig ökning av minimilönen, som gjorde att det kunde skaffa sig stöd hos de lägst betalda och minst utbildade brasilianarna. Tack vare bland annat medelklassens aktivism ”mot korruption”, som riktades mot just dessa sociala program, var landets politiska klyfta vid valet 2016 starkt förknippad med klass, och det trots den starka historiska närvaron av regionala och rasklyftor. Genom sin tydliga klassinriktning lyckades partiet dessutom klara av valnederlagen, kraftfullt gå mot Jair Bolsonaros extrema högerregering och skaffa sig en ställning för att återvända till makten.

Denna hårda polarisering beror inte bara på Arbetarpartiets verkliga framgångar å fattiga brasilianares vägnar: på sätt och vis gick medelklassen mot partiet trots dess tidigare försök att bilda ett mitten-vänsterblock. Men dessa erfarenheter visar bara hur central uppgiften är att bygga arbetarpartier som kan visa på arbetarklassens gemensamma intressen. Det är också det som kommer att vända den trend som Piketty belyser – och göra motstånd mot trycket på klassen att antingen dra sig undan politiken eller förenas bakom högerens syn på ”arbetaridentiteten”.

Bygget av en sådan gemensam framtidsutsikt kommer inte att vara ett automatiskt resultat av en allmän proletariseringprocess – istället kräver den att vi organiserar partier som kan knyta folks materiella vedermödor till en realistisk förhoppning om politiska aktioner för att förändra dem. Att säga att arbetarklassens erfarenheter är mångfacetterade och påverkas av andra faktorer, eller envist hävda att vi måste sluta att tillhandahålla ”analoga lösningar för den digitala eran” är inga svar på den verkliga frågan: hur vi ska samla samhällsmajoriteten för att erövra makten.

Arbetsplatsorganisationer är fortfarande centrala för att skapa band av social solidaritet. Men vi behöver också krav som kan få de som kämpar att ansluta sig till fackföreningarna, oavsett om det är för att de har tre jobb eller inte ens kan hitta ett. Den snabbaste vägen till ett samhälle med mindre arbete finns trots allt hos arbetarklassen själv – och återuppbygget av partier som kan ge den en känsla av sin egen makt.